

Роман ВОЛОШИН

ЛОГІСТИКА І МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Ключові слова: логістика, матеріальні потоки, перевезення, транспорт, склад, запаси, логістична концепція, логістичні ланцюги, інформаційні потоки, потокові процеси, товарорух.

Багато чого змінилося з часу здобуття Україною незалежності. Великий, хоч і не дуже відчутний щодо результатів ривок, зробила наша країна у сфері впровадження ринкового механізму регулювання економіки, інтеграції у світову спільноту. Значним плюсом для нас з економічної точки зору є, зокрема, застосування нових форм власності, заповзичення моделей управління заходу, перейняття досвіду зарубіжних країн і, що найважливіше, можливість застосування економічних наук в умовах реальної ринкової економіки. Так, нового значення набули такі науки, як менеджмент, бухгалтерський облік, маркетинг і, що хочеться окремо виділити, з'явилася у нашому економічному середовищі нова наука – логістика. Увірвавшись в наше повсякденне життя, вона вже встигла стати досить популярною. На практиці виявилось, що основною причиною популярності логістики є те, що завдяки їй у сфері товароруху виявляються резерви, що компенсують видатки на запити споживачів, що невпинно зростають. Ці додаткові видатки відшкодовуються за рахунок оптимального розміщення складів, оптимальної величини партій доставки продукції, впровадження нових технологій у складському господарстві і навантажувально – розвантажувальних роботах у процесі обслуговування споживачів.

Історія логістики налічує більше тисячі років і походить від грецького слова “logistike”, що означає мистецтво обчислювати, роздумувати. Ще в часи візантійського імператора Лева VI (866 – 912) логістика виступила як мистецтво постачання армії. Найповніше і загальноприйняте визначення сучасній логістиці дала Рада логістичного менеджменту США в 1985 р.: “Логістика – це інтегральний інструмент менеджменту, що сприяє досягненню стратегічних, тактичних та оперативних цілей бізнесу за рахунок ефективного зниження валових витрат на задоволення вимог кінцевих споживачів до якості продукції і послуг, управління матеріальними і (або) транспортними потоками, а також потоками інформації, що їй супроводжує.

Об'єктом вивчення логістики є матеріальні та пов'язані з ними інформаційні потоки. Основною метою є мінімізація затрат, яка досягається при допомозі оптимізації процесів управління потоками даних і побудови єдиної схеми взаємодії, необхідної для організації такого управління. Логістика включає у себе організацію і здійснення товароруху в сфері обігу. До логістичної діяльності правомірно відносити такі функції: формування господарських зв'язків; визначення потреб у перевезеннях продукції, їх обсягах і напрямках, послідовності руху продукції по місцях складування; координацію оперативного управління поставками і перевезеннями; формування і регулювання запасів продукції; розвиток, розміщення і організацію складського господарства; виконання операцій, що безпосередньо передують і завершують перевезення продукції [3, 143].

Більшість людей, що чула про логістику, ототожнює її тільки з організацією транспортних перевезень. Насправді ж транспортна логістика є лише частиною цієї науки. Можливості застосування логістики в інших галузях народного господарства є не меншими. Зокрема актуально стоїть у наш час питання про скорочення середнього рівня затрат у такій життєво важливій галузі економіки, як агропромисловий комплекс України. Відомо, що розвиток і впровадження механізму логістичного управління безпосередньо сприяє економії фінансових та інших видів ресурсів і скороченню валових затрат. Резерви економії особливо значимі на стиках різних галузей. Це, в першу чергу, стосується фондомістких і трудомістких галузей виробничої інфраструктури, в тому числі й сільського господарства та переробної промисловості.

Можливість використання логістики в АПК зумовлена яскраво вираженою сезонністю і значною трудомісткістю виробництва, оперуванням продукцією, що швидко псується, а також перерваним робочим циклом, при якому затрати на виробництво продукції закладаються в одному виробничому періоді, а доходи отримуються у наступному. Усі ці фактори призводять до значних матеріальних затрат у процесі виробництва. Само собою постає запитання: чи можна зменшити ці затрати? Спробуємо проаналізувати цю проблему з позиції логістики.

Для більшої частини виробників продовольчих товарів логістика як активний інструмент менеджменту не відіграє суттєвої ролі. Виняток становить відвантаження продукції, що швидко псується, коли домінуючим фактором є час відвантаження і перевезення. Специфіка агропромислового виробництва полягає у тому, що частка підприємств, які займаються виробництвом і переробкою продукції, що швидко псується, є дуже великою. Даному критерію, зокрема, відповідає овочівництво, садівництво, а також м'ясо-молочна промисловість, харчова промисловість і ряд інших. Характерним для вищеперелічених підкомплексів є те, що рух сировини, матеріалів і готової продукції від первинного виробника до кінцевого споживача здійснюється за надзвичайно короткі терміни і вимагає від усіх суб'єктів ланцюга товароруку максимальної *узгодженості дій, граничної концентрації зусиль і добре розвинутої інфраструктури взаємозв'язків*. Регулювати всі ці процеси має логістика. Вона є певною координуючою і взаємопов'язуючою ланкою між сферою виробництва, маркетингу та фінансовою сферою.

Відомо, що застосування логістичної концепції організації виробництва включає в себе наступні основні положення:

- відмова від надлищкових запасів;
- відмова від завищеного часу на виконання допоміжних і транспортно-складських операцій;
- відмова від виготовлення серії продукції, на яку немає замовлення покупця;
- уникнення простоїв обладнання;
- обов'язковий контроль за якістю;
- уникнення нерациональних внутрізаводських перевезень;
- перетворення постачальників з противників у партнери.

Дотримання вищеперелічених факторів дасть змогу підприємствам агропромислового комплексу скоротити час переміщення продукції по всьому ланцюгу товароруку, зменшити витрати на перевезення, складування та реалізацію готової продукції.

Як же все-таки проходить процес впровадження логістичної концепції на підприємствах? Взагалі логістика передбачає поділ на декілька основних напрямків:

- інформаційна логістика;
- закупівельна логістика;
- логістика виробничих процесів;
- збутова логістика;
- логістика запасів;
- логістика складування;
- транспортна логістика;
- організація логістичного управління.

Для впровадження логістичної концепції на підприємствах АПК у повному обсязі потрібно затратити значні зусилля. Необхідно змінити структуру управління, *управлінську культуру*, переорієнтувати стратегію підприємства. Зрозуміло, що це вимагає багато часу та зусиль. Тому пропонується здійснювати цей процес поетапно, поступово залучаючи до вже використовуваних напрямків логістичної концепції – нові. Це дасть змогу уникнути психологічних стресів, різкої зміни стратегії фірми, значної кількості непорозумінь, що могли б негативно вплинути на діяльність підприємства.

Для підприємств АПК доцільно було б створювати так звані логістичні ланцюги, шляхом укладання угод між усіма учасниками товароруку: первинними виробниками, переробними підприємствами, збутовими організаціями та іншими суб'єктами інфраструктури аграрного ринку; або шляхом об'єднання їх у своєрідні структури, які б перебирали виконання усіх функцій логістики

на себе. Утворення логістичних ланцюгів має ряд переваг. До найважливіших стратегічних переваг можна віднести наступні:

- створення умов організаційної єдності матеріальних, фінансових, інформаційних поточкових процесів;
- створення технологічної єдності товароруку;
- створення економічної єдності товарного виробництва і розподілу;
- сприяння сумісному генеруванню інформації, підвищення інноваційної адаптації і прискорення процесів впровадження нововведень, розподіл ризиків. [4, 83]

Вступ у логістичний ланцюг дав би змогу підприємствам спеціалізуватися на тих видах робіт, які є ключовими в процесі забезпечення їх конкурентних переваг, всі інші види робіт при цьому передавались би іншим членам логістичного ланцюга, які можуть виконати їх ефективніше.

Отже, логістика – перспективне явище в нашій економіці. В умовах переходу до ринкових відносин єдині системи нормативів удосконалення матеріально-технічної бази втрачають своє попереднє значення. Кожен суб'єкт господарювання самостійно оцінює конкретну ситуацію і приймає рішення. Як показує світовий досвід, лідерство в конкурентній боротьбі отримує лише компетентний у сфері логістики, той, хто володіє її методами. Використання логістики в агропромисловому комплексі України дасть можливість знизити рівень запасів, скоротити час руху продукції, встановити чіткий контроль за якістю продукції, використовувати багато інших переваг.

Література

1. *Логистика: учебное пособие/ Аникина Б. А. – М.: ИНФРА, 1997.*
2. *Неруш Ю.М. коммерческая логистика. Учебник для вузов. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997.*
3. *Рынок и логистика/ Гордон М. П. – М.: Экономика, 1993.*
4. *Семененко А.И. Предпринимательская логистика. – СПб: Политехника, 1997.*